

ТРИДЕСЕТ И ШЕСТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 303

Дата 22. 10. 92 г.

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Г. 4 Г. 2006
м. 11. 8
22. 10. 92 г.
[Signature]

СТАНОВИЩЕ

от Народното събрание по конст. дело No24/92 г

Уважаеми Господа конституционни съдии,

Моля да оставите без последствие искането на 49-те народни представители за обявяване за неконституционен Закона за възстановяване собствеността на недвижими имоти на български граждани от турски произход, направили постъпки за заминаване в Република Турция и други страни през периода май - септември 1989 год., като напълно неоснователно, поради следните съображения:

За по-голяма прегледност на становището ни, ще вземем отношение по всеки отделен пункт от искането, където са посочени текстовете от Конституцията, за които се твърди, че са нарушени:

I. По чл. 6 от Конституцията

Несъстоятелно е твърдението, че законът следвало да обхване и включи в обсега си правата на всички български граждани, които са имали имена с турско-арабски произход, независимо дали са българии-мохамедани, цигани или турци, тъй като тези имена са били сменени през време на тъй наречения "възродителен процес".

Така нареченият "възродителен процес" беше насочен изключително срещу българските граждани от турски произход, тъй като имената на българии-мохамедани, цигани и други бяха сменени преди това, което е ноторно известен факт.

Освен това законът засяга един определен период май - септември 1989 г., когато българските граждани само от турски произход бяха принуждавани да напуснат страната.

Самото заглавие на закона очертава неговия обег, а именно български граждани от турски произход. Ако 49-те народни представители

считат, че законът следва да включи в обсега си правата на българимохамедани, цигани и други, то всеки един от тях би могъл да предложи изменението му, тъй като притежава законодателна инициатива - чл. 87, ал. 1 от Конституцията.

Превратно се тълкува чл. 6, ал. 2 от Конституцията поради това, че не се касае до придобиване на права от определена етническа група, т.е. привилегии, а до възстановяване на нарушени права и то през определен точно фиксиран период май - септември 1989 г.

За нарушение на правата на тази категория български граждани и за наличието на административна принуда има обилни доказателства - служебни бележки от ДСК и ОБНС, че лицата, посочени в тези бележки, са продали имотите си, за да им се издаде задграничен паспорт.

Продаването на собствените си имоти (предимно жилища), като условие за издаване на задграничен паспорт, е опорочаване волята на продавача, тъй като е заставен да продава, без да желае това.

Че е имало насилие през този период говорят издадените актове от Министерския съвет - 29-то ПМС от 1990 год., 170-то ПМС от 1991 год.

Периодът, който засяга законът, е така наречената "голяма екскурзия". Трудно би могло да се приеме, че отиващите на екскурзия ще продадат жилищата си, още повече, че голяма част от продавачите не са напуснали страната, а други принудително са били изселвани (интернирани) в други краища на страната, което се установява от чл. 9 от 29-то ПМС от 1990 г.

Показателен в това отношение е и докладът на бившия министър на правосъдието господин Пенчо Пенев, сега член на Конституционния съд.

От изложеното е видно, че законът не създава никакви права или привилегии на българските граждани от турски произход, а възстановява техни нарушени права, което е в съответствие с чл. 6 от Конституцията.

Следва също да се отбележи, че този закон не е изключение в законодателната практика на страната - Наредбата- закон от 1945 год. за възстановяване на еврейските имоти, Закона за възстановяване собствеността на магазини, ателиета и др. (ДВ, бр.105/91 г.)

II. Несъстоятелно е твърдението, че е нарушен чл. 7 от Конституцията

Независимо, че това твърдение е лаконично, без всякаква правна обосновка, то е несъстоятелно, тъй като видно от чл. 5 от закона държавата поема задължението да обезщети физическите лица, придобили собственост върху имоти подлежащи на възстановяване.

III. По чл. 17, ал. 1 от Конституцията

Застъпваната теза, че законът обявявал специален ред за възстановяване на прехвърлена по закон собственост, нещо, което е било недопустимо, тъй като са били предвидени способи по общото гражданско право, е несъстоятелна.

В случая не се касае до обявяване за недействителна една правна сделка, осъществена между граждани - равноправни правни субекти, а до правни сделки наложени от държавна административна принуда, без изява на свободно изявена воля от страна на продавача.

Както и по-горе се отбеляза, в този смисъл е законодателната практика в страната - Наредбата-закон от 1945 год. за възстановяване на еврейските имоти и Закон за възстановяване правото на собственост върху магазини и ателиета. И с двата закона се възстановява правото на собственост, загубена чрез правна сделка.

От друга страна, законът е създал гаранция за обезщетяване на физическите лица придобили собственост върху имотите, подлежащи на възстановяване - чл. 5, като обезщетението при липса на компенсация с равностоен имот е 12-кратната стойност на сумата заплатена от тези лица.

Естествено законът не предвижда обезщетение за физическите лица закупили имоти, възползвайки се от служебно или партитно положение или злоупотреба с власт. Също така не могат да бъдат обезщетени, че лицата, които не са били крайно нуждаещи се, т.е. не са имали право да придобият собственост върху такива имоти.

В света не съществува правна система и законодателство, което да защитава и охранява правата на недобросъвестни граждани, придобили права без законно основание и в нарушение на закона.

IV. По чл. 24, ал. 2 от Конституцията

Не може да се разбере какво искат да изразят народните представители, подали искането пред Конституционния съд, с твърдението за нарушението на този текст от Конституцията.

Законът предвижда възстановяване на върнени права на български граждани, макар и с друг етнически произход. След като атакуваният закон охранява правата на български граждани, непонятно е защо се посочва текст от Конституцията, засягащ външната политика на страната.

Считаме, че не е необходимо да отбелязваме, че се касае до вътрешното право, а не до външна политика на страната.

V. По § 5. от Заключителните разпоредби - от закона

Явно е, че депутатите направили искането пред Вас, не са разбрали смисъла и целта на този закон.

Този закон освен възстановяването на основните права на гражданите, а именно да изявяват свободно своята воля при разпореждане с имуществото си има и една социална цел. Тази цел е българските граждани, които са били принудени да продадат имотите си без тяхно съгласие през периода май - септември 1989 год. и които не са напуснали страната или са се завърнали в нея и живеят тук, да възстановят неправомерно отнетите им имоти въз основа на административна принуда.

Касае се за български граждани, които живеят в България към 1 март 1989 год. - и имат постоянно местоживее в нея. Установяването на постоянното местожителство безспорно ще стане въз основа на адресната регистрация, която е задължителна в страната, а не въз основа на декларации, както се твърди в искането.

Социалната цел на закона не засяга възможността български граждани от турски произход, които са продали имотите си и към 1 март 1992 г. и нямат постоянно местожителство в страната да възстановят правата си. Това е така, тъй като законът цели да възстанови собствеността на имотите на тези български граждани, които имат местоживее в страната през този период, лишени са от имотите си и няма къде да живеят.

Освен това чл. 35 от Конституцията има действие след приемането ѝ, а през 1989 год. този текст не е съществувал.

VI. По нарушението на чл. 56 от Конституцията

Оплакването за нарушението на този текст от Конституцията освен по изложените досега съображения, е неоснователно, тъй като за засегнатите добросъвестни физически лица в закона е предвидена компенсация.

VII. По чл. 57 от Конституцията

Не се касае до отмяна на основни права, а за възстановяване на накърнени такива, което е в съответствие с Конституцията.

По изложените съображения смятаме, че искането за обявяване на Закона за възстановяване собствеността върху недвижими имоти на български граждани от турски произход, направили постъпки за заминаване в Република Турция и други страни през периода май - септември 1989 г. за напълно неоснователно, поради което моля да го оставите без последствие.

София, 20.10.1992 г.

ЗА ПРЕДСЕДАТЕЛ НА

НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(С. БОТУШАРОВА)

